

De geografiska, beteckningarna på forntidens nord

av Carl-Gustaf Liljenberg

Ett observandum till uppkomsten av begreppen "Skåne och Skandinavien"

Det geografiska namn på Norden som vi tidigast möter utan-för Norden är fornegypternas låneord, (redan 2400 f T) Haunebut, bildat av ett ord i den nordvästeuropeiska megalitkulturens språk. Möjligen kan vi våga oss på ett * Ha-unn-bua = de stora djurens land * Ha-ung eller Ha-unn skulle då avse "hunnarna" eller "hongarna" väl närmast björnarna.

När de från sydost framträngande vitblonda, smäckert byggda, långa och långskalliga, skarpblå-, viol- och grönögda s k indogermanerna strax före 2100 f T (=före vår tideräkning) välorganiserade och välplanerande nådde området kring nedre Elbe som har dem att tacka för sitt namn, inleddes den såvitt vi numera vet väldigaste kultur-, folk-, religions- och språkkampen i Europas historia.

Fram emot :500 f T torde dessa arroganta herdearistokrater ha skaffat sig den politiska makten över de stundom upp till 219 cm långa atletiskt byggda grå- och gråblåögda bofasta (Büdelsdorf, Los Millares) rödblonda och ofta fräkniga megalitbondefolket: världsalltyrkarna, stenkammargravanläggarna, kolossal-stentempelbyggarna (Stonehenge, Avesbury) eller om man så vill himmelsfolket med deras geniala matematik, geodesi, astronomi osv.

Phaistoslerskivan i Heraklionmuséet på Kreta från ca 1750 (1800) f T torde med en hög grad av sannolikhet få hänföras till den europeiska megalithögkulturens skrift och i så fall dess enda bevarade fragment: den

solrunda skrivtavlan med texten skriven i cirklar utifrån ytterkanten och intill medelpunkten, väl avgränsad och med varje ord slutmarkerat.

Ett halvt årtusende senare kom från "nionde bågen" ute i världshavet, söder om världspelaren, dvs Nord- och Östersjöområdet mellan 52 och 57° n br, de tre stora nordhavsfolkerna, (detta är den korrekta översättningen i motsats till den falska angloamerikanska i västerlandet hittills godtagbara "de nordliga sjöfolkerna". De voro en bastardisering av megalitkulturfolket och de herdearistokratiska krigarindogermanerna. De erövrade Europa och Västasien men lyckades icke erövra Egypten som dock aldrig mera blev vad det varit. Ett av de tre stora nordhavsfolkerna kan vi tack vare Öresundsområdets namn bli förlägga till nutidens Skåneland. Den största av de skaniska öarna hette ännu 350-322 f T Dumna (Phyteas av Massilia av Stichtenoth 1959 bd 103 av GAOV rekonstruerade original text)

Den låg mitt emot Kap Orkan = Arkona i södra Östersjön på Rügens nordvästspets. Därmed avslöjas Dumnas identitet. Det var det forntida Skåne. Läget preciseras av omtalandet av ön Bergos (variant Vergos) = Borringholm (Bornholm) i dess relativa närhet, medan den skadiska (skaniska) ön Okitis, sannolikt den uppenbara hellenistiska återgivningen av det germanska *aiks (ek), alltså ekön, event eklandet knappast kan avse något annat än nutidens Själland (med småöar i söder).

Dumna på 300-talet f T bör på nordhavsfolkens tid 1200-talet f T ha burit namnet *Dananumana, som icke behöver vara ett då relativt nytt, av de indogermanska krigar- och erövrarfolket (mln 1800 och 1300 producerat namn), utan kan vara ett namn från megalitikerfolket. Ortnamn på Dumna- (senare Dom-) ha vi under vikingatid i Dumnaby (nu Dommeshby) på Själland och i Dumnanaes (sedermera Domesnäs) på Kurlands norrspets (med dansk kyrka före 1068).

Vi kan lugnt arbeta med den uppfattningen att fornegypternas sedvanliga konsonantbeteckning nordhavsfolkerna "från yttersta oceanen", "nedan för det stora mörkret", dvs "nionde bågen" vid "sin vur" = världshavet, i fallet DNN (=Danana). definitivt avser *dananumanas folk och avspeglar en utvandring från Fornskåneland, ev från båda sidor om Öresund. DNN-folket, "dananafolket" hamnade efter det stora erövringståget 1231/1227 f T och besättandet av Europa och Främre Asien. (inkl provinsen Asmurro = dagens Syrien, Libanon, Palestina) och nederlaget år 1227 f T mot världsmakten Egypten, slutligen på Cypern, där de under åtskilliga århundraden skapade en hög kultur bl a med utsökt skulpturkonst

Deras till Cypern från Norden medförda skrift är dokumenterad genom hundratals inskrifter och de hade, såsom nyaste fynd i Palestinaområdet bevisar, gemensamt skriftsystem med de i prov Asmurro (se ovan) efter erövrartågen bosatta båda andra nordhavsfolkerna:

Ph R S T = *pforseitunerna (de i Nordsjöområdet kvarstannade känna vi under namnet friser och SKR = *askarerna.

Beroende på språk- och skriftområde i östra Medelhavsområdet möter vi * pforseitunerna hos andra folk såsom peresiter, firesiter och Bibelns filistéer , medan askarerna omtalas i Bibeln under namnet askaloner. Deras städer bildade ett forntida hansaförbund. Efter dem betecknar israeliterna den dag som är de "östliga" såsom ashardim, närmast idag liktydigt med östjudarna.

För Nordeuropa blev klimatförsämringen och de keltiska bojernas erövring av den redan då 2000-åriga handelsmetropolen Gardir vid Oder (= Wartin a-d-O) omkring 500 (475) f T en total ny katastrof (dock vida mildare än situationen år 1220 f T och fram till ca 850 f T). För 1000 år framåt kännetecknas Nordeuropa först av sammanbrott av stat och samhälle, (aristokratin ersattes av bondemakt), upplösning och utvandring. Först på 200-talet stabiliserades läget genom en tillfällig värmeperiod.

De geografiska namn som under en normal situation skulle ha mött först de hellenistiska och senare de romerska köpmännen och sjöfararna, voro försvunna eller gömda. De geografiska beteckningar som hellenerna från 300-talet före vår tideräkning och romarna från årtiondena före år 0 gav åt Norden, voro därför självfallet lika falska och missvisande, som de europeiska kolonialmakternas nonchalanta namngivning de senaste 400 åren i t ex Afrika och Amerika. Ett direkt minne av Danumna - Dumna var ca år 200 danerna i Västsåne. Den redan före Phyteas bland antikens folk kända Scadia (senare förfalskning Scania-Såne) och det norr därom belägna vida större Scandinavia (senare Scandinavia nu Skandinavien) avsåg ursprungligen bara en samling sanddyner, nämligen de för antikens sjöfarare dödligt farliga sandrevlarna vid Skånes sydvästspets (varom ännu ortnamnet Skanör vittnar).

Den återgår på en urgermansk förlaga sannolikt *Scadinawjō eller * Skadingwjō . Den första stavelsen Skapi (med tonande) eller Skaði (med tonlöst läspljud) har samma rot som vårt (abstrakta substantiv) skada. Efterdelen -awjō är stamformen för det nutida egenordet ö och dess betydelse för 2300-2400 år sedan kan ha varit "land (område) eller land (remsa) ute i vatten" dvs sandrevel.

Den gotiske historieskrivaren Jornandar eller såsom hans till grekiskan anpassade personnamn blev "Jordanes") har kring år 552 lämnat oss namnen på ett antal västskånska bygder och omnämner också det långt senare fornskånska koloniallandet, Vitland (från väster om "Oder" - mynningen till Fischers Hoff i öster).

Det är alltså utifrån detta utan hänsyn" till inhemska namnbeteckningar, som Skåne, Skåneland (och Skandinavien) fått sina namn. Möjligen bar Småland på 300-talet f T namnet Berige.(=Björnriket) och Skandinavien norr därom namnet Bretland=det väldiga landet, som hellenerna återgav med Bretonike.

År 811 omtalas i fördraget mellan västfranker och daner såsom den danske storkungens fredsdelegater, Asfred av Skåne("Osfrid de Sconaowe") och den

ende som direkt får en hemlandsbeteckning. Det kan bara betyda att Asfred var konung av Skåne(land) och att hans rike var associerat med danadrottens länder, men icke en del av det enhetliga men lösligt hopfogade danerriket.

(Om Asfreds ofrånkomliga ättlingar se nedan)

Denna statspolitiska - folkrättsliga ställning torde förklara varför det vikingatida Skanungaland kom i konflikt med danernas storkungadöme. tydligen redan på 830-talet . (Konung Asgeir +854 Västeuropas skräck 840-854 och Konung Asketil + 898, grundaren av nordmannaväldet i Neustrien, från 911 kallat Normandie vars i England födda söner enligt Dudo voro Hroduulfr* 876 + 932, kallad Rolle, latiniserat till Rollo, tydligen uppkallad efter den frejdade Hroduulfr, stupad 873, kungens hertig över Normandie 911 samt den yngre Gorm, som tidigast 912 återvände och befriade Skåneland. Enligt den ca 960 födde och mycket trovärdige Dudo de Vermandois skall Gorm ha stupat mot danerkungen (före 932).

I dåtidens antika klädsel förvanskas Scania till "ön Scandza i Dacien" (=Danaväldet, varför den normandiska fursteättens skånska ursprung är otvetydigt). Enbart ett "scandza" kunde också ha betytt Skandinavien, men definitionen "in Dacia" ger oss det säkra beviset för att Asgeir och senare Asketil kommer från Skåne. Scania = Skåneland såsom ett sammelbegrepp för de skånska landen fortlever ännu på svenska kartor 1714, men i den skandinavisk språkiga återgivningen av detta geografiska namn talas alltid bara om Skåne. Det förklaras därav att Skåne ännu 1719 (upplösningen av guvernementet Skåne) var så dominerande att Halland i nordväst (f ö under medeltiden delat i två land: de ursprungliga 5, sedermera bara 4 sydligaste häraderna och de ursprungligen 4, senare 3 häraderna i norr), Lister (till efter 1537 eget landskap) samt Blekinge i nordöst liksom Bornholm i sydöst endast betraktades såsom bihang till huvudlandet Scania-Skåne (Från omkring 1760 däremot framträder Blekinge (m Lister s-s härad Halland och Bornholm såsom av Skåne oberoende självständiga enheter).

I de officiella urkundsmaterialen betyder alltså intill 1719 Scania-Skåne alltid Skåneland. Icke ens detta elementära faktum har de danska och svenska akademikerna lyckats upptäcka. Därtill fordrades en fri och obunden medveten forskning.

När Kristian III Michaelsdagen den 29 sept 1546 påtalade brister i köpenskapen "i vort land Skaane" (=Skåneland) och förordnar, om ett köpstadsmöte i Lund, uppräknas städerna i alla de skånska landskapen. Detta är bara ett enda av de otaliga bevis vi har för att till 1719 Scania-Skåne alltid avser det autonoma Skåneland, intill 1536 ett av det danska rikets tre stater med egen författning (bl a rätten att taga och vråka konung manifesterat 1042-1386) och (till 1683) med egen landslag, gällande i alla skånska landskap. Under perioden 1536-1658 hade ju också "rigsraadet i Skaane" eller "i vort land Skaane" kompetens för det samlade Skåneland.

Det är mycket olyckligt att den banala småstatshorisonten förhindrat att nordiska historiker kunnat ha hela Norden till forskningsfält. Själv har skrivaren av dessa rader bara mött en enda europeisk utbildad och kunnig nordist historiker: den utomordentlige Knut Fabricius, ordinarius vid Københavns universitet, med vilken man sakkunnigt kunde ventilera europeisk forskning och specialområden inom kontinentalhistoria. Det var denna hans utbildning (dr phil i Wien och Sorbonne), som satte Knud Fabricius i stånd till två sådana europeiska arbetsprestationer som "Kongeloven" (1920) och standardverket "Skaanes Overgang fra Danmark till Sverige" (4 bd 1906-1955), bortsett från hans fororientalistiska och antiken och medeltiden ägnade avhandlingar. Såsom Skånelands förste nationale historiker (sedan 1956) tillåter jag mig att med vemod och saknad minnas den enda verkliga och kontinentale historikern vid Nordens universitet detta århundrade, varom bl a just "Skaanes Overgang...." bär ett vältaligt vittnesbörd.

För honom var "Skaane" icke ett primitivt provinsialt begrepp utan det forna danska rikets huvudland och identiskt med Skåneland.

På samma sätt som en gång Suecia avsåg Svealand och senare Svitjod, slutligen Sverige, var Scatia-Scania alltid synonymt med det enhetliga och samlade Skåneland. Därför kan man i modern europeisk historieframställning på verklig kontinental nivå endast och allenast för epoken intill 1719 använda termus-technicus Skanungaland - Skåneland. Tyvärr har detta självklara konstaterande icke upptäckts av "småstatshistorikerna" i Norden.